

مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی (اسلام و حقوق موضوعه)

جلد سوم

مسئله کفّری
(ارکان مسئولیت، سبب و وجهه، عوامل رافعه)

نویسندگان:

دکتر جلال الدین قیاسی (عضو هیئت علمی دانشگاه قم)

دکتر عادل ساریخانی (عضو هیئت علمی دانشگاه قم)

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

پاییز ۱۳۹۵

قیاسی، جلال الدین، ۱۳۳۷-

مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی: اسلام و حقوق موضوعه/ مؤلفان جلال الدین قیاسی، عادل ساریخانی. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۵.

ج ۳ - (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه: ۴۳، ۱۳۹، ۳۶۵: حقوق؛ ۶، ۱۴، ۳۵)

ISBN: 978-964-7788-61-8 (ج ۱) بها: ۲۵۰۰۰ ریال.

ISBN: 978-964-7788-92-2 (ج ۲) بها: ۳۷۰۰۰ ریال.

ISBN: 978-600-298-137-0 (ج ۳) بها: ۲۴۰۰۰۰ ریال.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

مؤلفان جلد سوم جلال الدین قیاسی و عادل ساریخانی می باشند.

کتابنامه: ج ۳: [۴۵۵]-۴۶۷؛ همچنین به صورت زیر نویس.

مندرجات: ج ۱. کلیات، ج ۲. ارکان جرم، ج ۳. مسئولیت کیفری.

نمایه.

۱. عرف - ابن. ۲. حقوق جزا (فقه). ۳. فقه تطبیقی، الف. ساریخانی، عادل، ۱۳۳۹ - ب. پژوهشگاه

حوزه و دانشگاه، ج ۳، وان.

۹۶ م ۹/ق ۱۹۵/۲۲

۲۹۷/۳۷۵

۸۱-۲۸۴۷۷م

مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی (اسلام و حقوق موضوعه) (ج ۳): مسئولیت کیفری

(ارکان مسئولیت، علل مواجهه، عوامل رافعه)

نویسندگان: دکتر جلال الدین قیاسی و دکتر عادل ساریخانی

ویراستار: سعیدرضا علی عسکری

صفحه آرای: کاما

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم - جمفری

قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه تلفن: ۰۲۵۳۳۱۱۱۱۱۰۰ (انتشارات: ۳۲۱۱۱۳۰۰) نمابر: ۳۸۰۳۰۹۰.

ص.پ. ۳۷۱۸۵-۳ تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، کوی آسکو، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰

www.rihu.ac.ir

info@rihu.ac.ir

فروش اینترنتی: www.ketab.ir/rihu

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌مابایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۴۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد عامل شکل‌گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

کتاب حاضر منبع درسی و کمک‌درسی برای دانشجویان رشته «حقوق جزا» در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا تهیه شده است؛ لازم به یادآوری است که این اثر به دلیل تطبیق میان حقوق موضوعه و حقوق اسلامی، علاوه بر دانشجویان و اساتید دانشگاه برای کسانی که علاقه‌مند به مطالعات اسلامی و بررسی آرای فقهی و تطابق آن با حقوق موضوعه می‌باشند نیز منبع مفیدی است.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه بر خود لازم می‌داند از مؤلفان محترم اثر حجج اسلام والمسلمین آقایان دکتر جلال‌الدین نیاسی و دکتر عادل ساریخانی سپاسگزاری کند.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۵	بخش اول: کسانی که دارای مسئولیت کیفری هستند / ۳
۵	فصل اول: کلیات (تعریف، ارکان مسئولیت کیفری)
۶	مبحث اول: تعاریف
۸	مبحث دوم: مبنای مسئولیت کیفری
۸	گفتار اول: تأثیر جبر و اختیار در مسئولیت کیفری
۹	الف) اختیار
۱۱	ب) جبر
۱۲	ج) بی طرفی در میدان جبر و اختیار
۱۴	گفتار دوم: جبر و اختیار در حقوق اسلامی
۱۵	مبحث سوم: ارکان مسئولیت کیفری در حقوق عرفی و قوانین موضوعه
۱۶	گفتار اول: خطای جزایی
۱۶	گفتار دوم: انتساب فعل مجرمانه به شخص
۱۶	گفتار سوم: اهلیت کیفری
۱۷	الف) بلوغ
۱۸	ب) عقل
۱۹	ج) قصد
۱۹	د) رضا
۲۰	ه) علم
۲۱	فصل دوم: شرکت کنندگان در جرم در حقوق عرفی و قوانین موضوعه
۲۲	مبحث اول: مباشر
۲۳	مبحث دوم: شریک
۲۴	مبحث سوم: معاونت در حقوق عرفی و قوانین موضوعه

۲۸	گفتار اول: تمایز معاون از سبب
۲۸	گفتار دوم: تفاوت معاون با شریک یا مباشر
۲۹	گفتار سوم: مبانی نظری مجرمیت معاون
۲۹	الف) سیستم مجرمیت استعاره‌ای
۳۰	یک) مجرمیت استعاره‌ای مطلق
۳۰	دو) مجرمیت استعاره‌ای نسبی
۳۲	ب) سیستم مجرمیت مستقل
۳۴	گفتار چهارم: تاریخچه معاونت در حقوق ایران
۳۶	گفتار پنجم: رکن مادی معاونت در حقوق عرفی
۳۶	الف) ویژگی‌های عام
۳۶	یک) مثبت یا منفی بودن فعل
۳۹	دو) تحقق فعل صلب یا شروع به آن
۴۲	سه) عمل معاون: همزمان یا قبل از ارتکاب فعل مباشر باشد
۴۳	چهار) رابطه سببیت میان عمل معاون و حادثه
۴۴	ب) مصداق‌های معاونت
۴۵	۱. تحریک
۴۷	۲. ترغیب، تشویق، تطمیع
۴۷	۳. تهدید
۴۷	۴. دسیسه، فریب، نیرنگ
۴۹	۵. تهیه وسایل
۵۰	۶. راهنمایی یا ارائه طریق
۵۱	۷. تسهیل
۵۲	۸. سوءاستفاده از قدرت
۵۳	گفتار ششم: رکن روانی معاونت
۵۳	الف) علم
۵۴	ب) عمد
۵۷	ج) وحدت قصد
۶۲	د) تقارن قصد با عمل
۶۲	ه) معاونت در جرایم غیر عمدی
۶۴	گفتار هفتم: توضیح چند نکته در معاونت
۶۴	الف) معاونت در معاونت
۶۶	ب) شروع به معاونت
۶۶	ج) معاونت در شروع به جرم
۶۶	گفتار هشتم: مجازات معاونت
۶۶	الف) به شکل قانون عام
۶۷	ب) به شکل قانون خاص

۶۸	 (ج) به شکل جرم مستقل
۶۸	 (د) مجازات معاون در قوانین فعلی ایران
۷۳	 (ه) ارتباط مجازات معاون با مباشر
۷۴	 (و) استفاده از کودک
۷۴	 مبحث چهارم: معاونت در حقوق اسلامی
۷۵	 گفتار اول: تعریف معاونت در حقوق اسلامی
۷۵	 گفتار دوم: ادله حرمت معاونت
۷۶	 الف) اجماع
۷۶	 ب) عقل
۷۶	 ج) کتاب
۷۸	 د) سنت
۷۸	 روایات گروه اول (حکم کلی حرمت معاونت بر گناه)
۷۹	 روایات گروه دوم (حرمت معاونت در موارد خاص)
۸۱	 گفتار سوم: رکن مادی معاونت در حقوق اسلامی
۸۲	 الف) ترتیب میان رت بر معاونت (مطلق یا مقید بودن معاونت)
۸۵	 گفتار چهارم: رکن روانی معاونت در حقوق اسلامی
۸۶	 الف) قصد تحقق جرم اصلی (قصد خاص)
۸۷	 یک) لزوم قصد ذی‌المقدمه (قصد خاص)
۸۸	 دو) عدم لزوم قصد ذی‌المقدمه (قصد خاص)
۸۸	 ب) نحوه تحقق قصد
۸۹	 یک) علم به تحقق جرم اصلی
۹۱	 دو) صدق عرفی معاونت
۹۴	 سه) حرمت معاونت از باب نهی از منکر
۹۵	 ج) علم یا ظن معاون به ترتیب اثر

بخش دوم: مواردی که مسئولیت کیفری وجود ندارد ۹۷

۹۹	 فصل اول: کلیات
۹۹	 مبحث اول: وجوه تمایز علل موجهه از عوامل رافعه
۱۰۰	 گفتار اول: ماهیت علل موجهه
۱۰۴	 گفتار دوم: ماهیت عوامل رافعه مسئولیت کیفری
۱۰۶	 گفتار سوم: تمایز ماهوی علل موجهه و عوامل رافعه
۱۰۷	 گفتار چهارم: تمایز عوامل رافعه و علل موجهه از حیث آثار
۱۰۹	 فصل دوم: علل موجهه جرم
۱۰۹	 مبحث اول: دفاع مشروع در حقوق عرفی و قوانین موضوعه
۱۱۱	 گفتار اول: تاریخچه دفاع مشروع

۱۱۳	گفتار دوم: عنصر قانونی دفاع مشروع
۱۱۴	گفتار سوم: مبانی دفاع مشروع
۱۱۵	الف) حق طبیعی است
۱۱۵	ب) نقض قرارداد اجتماعی
۱۱۵	ج) اجرای حق
۱۱۵	د) نظریه تعادل
۱۱۶	ه) اختلال در اراده مدافع و اجبار معنوی
۱۱۶	و) تراجم
۱۱۶	ز) رعایت مصلحت و فایده اجتماعی
۱۱۷	ح) اضطرار
۱۱۷	ط) همه موارد
۱۱۷	گفتار چهارم: شرایط وارد و انواع عملیات دفاعی در دفاع مشروع
۱۱۸	الف) موضوع مورد دفاع (موارد دفاع)
۱۱۸	یک) نفس
۱۱۸	دو) عرض و ناموس
۱۱۸	سه) آزادی تن
۱۱۹	چهار) مال
۱۱۹	ب) شرایط رفتار تجاوزگرانه
۱۲۳	ج) عملیات دفاعی
۱۲۴	د) شرایط دفاع
۱۲۴	یک) دفاع باید ضرورت داشته باشد
۱۲۴	دو) لزوم یا عدم لزوم فرار در دفاع مشروع
۱۲۶	سه) توسل به قوای دولتی امکان پذیر نباشد
۱۲۷	چهار) دفاع باید متناسب با خطر باشد
۱۲۷	پنج) تمایز دو عنوان ضرورت دفاع و تناسب دفاع
۱۲۹	شش) ملاک تناسب چیست؟
۱۳۰	۱. نوع سلاح
۱۳۱	۲. نوع عمل
۱۳۲	۳. نوع ضرر
۱۳۲	هفت) تعدی از تناسب در دفاع
۱۳۷	هشت) استفاده از ابزارهای دفاعی در حقوق
۱۴۳	نُه) موارد ممتاز دفاع مشروع
۱۴۳	۱. اماره بر وقوع خطر
۱۴۵	۲. اماره بر تناسب در عمل مدافع
۱۴۶	ده) دفاع در مقابل مأموران دولت
۱۴۸	گفتار پنجم: موارد دفاع مشروع

۱۴۸	الف) نفس
۱۴۹	ب) آزادی تن
۱۵۰	۱. پیشینه بحث در قوانین موضوعه
۱۵۱	۲. دفاع در مقابل خطر آدمربایی
۱۵۴	۳. دفاع در مقابل خطر حبس غیر قانونی
۱۵۴	۴. دفاع از آزادی تن در مقابل نیروهای دولتی
۱۵۵	ج) مال
۱۵۹	د) عرض و ناموس
۱۶۳	مبحث دوم: دفاع مشروع در فقه اسلامی
۱۶۳	گفتار اول: مبانی دفاع مشروع در فقه
۱۶۷	گفتار دوم: حق یا تکلیف بودن دفاع مشروع
۱۶۸	الف) تفکیک میان موارد دفاع
۱۷۰	ب) تفکیک میان نتایج دفاع
۱۷۱	گفتار سوم: حد نهایی دفاع در فقه
۱۷۳	گفتار چهارم: ضرورت دفاع متناسب آن در فقه
۱۷۶	مبحث سوم: امر آمر قانونی در حقوق عرفی و قوانین موضوعه
۱۷۶	گفتار اول: تاریخچه تقنینی امر آمر قانونی
۱۷۶	الف) قوانین قبل از انقلاب اسلامی
۱۷۷	ب) امر آمر قانونی در قوانین پس از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۷۹	گفتار دوم: شرایط تحقق امر آمر قانونی
۱۷۹	الف) صلاحیت آمر
۱۷۹	ب) رابطه قانونی خاص میان آمر و مأمور
۱۸۰	ج) قانونی بودن امر
۱۸۱	د) رعایت تشریفات قانونی
۱۸۱	ه) موظف بودن مأمور به اجرای دستورها یا صلاحیت داشتن مأمور
۱۸۲	گفتار سوم: دستور غیر قانونی
۱۸۲	الف) دیدگاه اطاعت محض یا کورکورانه
۱۸۲	ب) اطاعت آگاهانه
۱۸۲	ج) تفکیک میان حالات مختلف
۱۸۴	گفتار چهارم: مراد از اشتباه قابل قبول
۱۸۶	گفتار پنجم: امر غیر قانونی در خصوص تخلفات غیر مجرمانه
۱۸۸	گفتار ششم: قید شرعی بودن
۱۹۰	گفتار هفتم: مسئولیت آمر در امر غیر قانونی
۱۹۱	گفتار هشتم: مسئولیت مأمور در امر غیر قانونی
۱۹۳	گفتار نهم: مسئولیت آمر و مأمور در حالت اشتباه قابل قبول
۱۹۶	مبحث چهارم: امر آمر قانونی در حقوق اسلامی

۱۹۷	گفتار اول: امر غیر قانونی مقام ذی صلاح
۲۰۲	گفتار دوم: مأمور، کودک یا مجنون باشد
۲۰۳	گفتار سوم: مأمور، عبد باشد
۲۰۵	مبحث پنجم: حکم قانون
۲۰۶	مبحث ششم: اجرای قانون اهم در حقوق موضوعه
۲۰۹	گفتار اول: مأمور چگونه قانون اهم را تشخیص دهد؟
۲۰۹	مبحث هفتم: اجرای قانون اهم در حقوق اسلامی
۲۱۱	مبحث هشتم: رضایت مجنی علیه در حقوق موضوعه
۲۱۱	گفتار اول: مقدمه
۲۱۱	الف) مفهوم رضایت
۲۱۲	ب) رضایت عامل توجیه کننده جرم
۲۱۲	ج) رضایت مجنی علیه در قوانین جزایی ایران
۲۱۳	د) اصل عدم تأثر رضایت مجنی علیه در عمل مجرمانه
۲۱۴	ه) تأثیر رضایت مجنی علیه بر موارد استثنائی
۲۱۴	یک) حذف یکی از عناصر جرم
۲۱۵	دو) رضایت مجنی علیه به عنوان علت جبه جرم
۲۱۵	۱. اعمال جراحی یا طبی
۲۲۷	گفتار سوم: حوادث ناشی از ورزش
۲۲۷	الف) خصوصیات عمل ورزشی
۲۲۹	ب) تحلیل بند «ث» م ۱۵۸ ق.م.ا. سال ۱۳۹۲
۲۲۹	یک) مرتکب
۲۳۰	دو) عمل مرتکب
۲۳۱	سه) رعایت مقررات
۲۳۱	چهار) موازین شرعی در بند «ث» ماده ۱۵۸
۲۳۲	گفتار چهارم: نقش رضایت در جرایم دیگر
۲۳۳	الف) رضایت مجنی علیه به قتل خود
۲۳۴	ب) نقش رضایت در جرم کلاهبرداری
۲۳۵	ج) نقش رضایت مالک در سرقت
۲۳۵	د) نقش رضایت مالک در جرم خیانت در امانت
۲۳۵	ه) رضایت در جرم توقیف یا اخفای غیر قانونی
۲۳۶	مبحث نهم: رضایت در فقه جزایی
۲۳۷	گفتار یکم: عملیات پزشکی
۲۳۷	الف) دیدگاه مشهور
۲۳۸	یک) ادله مشهور
۲۳۸	۱. روایات
۲۳۹	۲. قاعده اتلاف

۲۳۹	۳. اجماع
۲۴۰	ب) دیدگاه غیر مشهور
۲۴۲	ج) جمع میان اقوال فقها
۲۴۳	د) براءت
۲۴۴	گفتار دوم: عملیات ورزشی
۲۴۵	الف) ادله معافیت از مسئولیت در فقه جزایی
۲۴۵	یک) اباحه شرعی
۲۴۶	دو) اذن در اتلاف
۲۴۶	سه) اذن در عمل ملازم با اتلاف
۲۴۷	چهار) اذن در عملی که ملازمه با اتلاف ندارد
۲۴۷	پنج) اذن مشروط به سلامت
۲۴۷	شش) قاعد اقدام
۲۴۹	هفت) عده تحذیر، در حوزه ضمان افراد نسبت به افعال و اعمالشان
۲۵۱	مبحث دهم: اضطراب در وقوع ضربه
۲۵۱	گفتار یکم: مفهوم اضطراب
۲۵۲	گفتار دوم: شرایط اضطراب
۲۵۳	الف) شرایط خطر موجود
۲۵۳	۱. واقعی یا حال بودن خطر
۲۵۴	۲. درجه خطر
۲۵۴	۳. عدم دخالت عمدی مرتکب در ایجاد خطر
۲۵۶	۴. موضوع خطر
۲۵۶	۵. ماهیت خطر
۲۵۷	۶. اتفاقی بودن خطر
۲۵۷	ب) شرایط جرم ارتكابی
۲۵۷	۱. تناسب جرم با خطر
۲۵۸	۲. اجتناب ناپذیر بودن ارتكاب جرم
۲۵۸	۳. اكتفا به مقدار ضرورت
۲۵۹	ج) شرایط شخص مضطر
۲۵۹	گفتار سوم: پیشینه اضطراب در قوانین ایران
۲۵۹	الف) قوانین قبل از انقلاب اسلامی ایران
۲۶۲	ب) قوانین پس از انقلاب اسلامی ایران
۲۶۴	گفتار چهارم: مقایسه اضطراب با نهادهای مشابه
۲۶۴	الف) رابطه اضطراب و ضرورت
۲۶۸	گفتار پنجم: مقایسه اضطراب با علل رافعه
۲۶۸	الف) مقایسه اضطراب با اکراه
۲۷۰	یک) تشابه‌ها

۲۷۱	 دو) تفاوت‌ها
۲۷۲	 سه) نسبت میان اکراه و اضطرار
۲۷۳	 ب) مقایسه اضطرار با اجبار
۲۷۳	 د) مقایسه اضطرار با دفاع مشروع
۲۷۵	 گفتار ششم: مبانی اضطرار
۲۷۵	 الف) نظریه ذهنی
۲۷۵	 ب) نظریه اشتراک
۲۷۵	 ج) نظریه رضایت
۲۷۶	 د) نظریه تزامن
۲۷۶	 ه) نظریه عینی
۲۷۷	 مبحث یازدهم: اضطرار و حقوق اسلام
۲۷۷	 گفتار اول: ماهیت اضطرار در حقوق اسلام
۲۷۸	 گفتار دوم: ادله اضطرار
۲۷۸	 الف) قرآن کریم
۲۸۰	 ب) سنت
۲۸۲	 ج) عقل
۲۸۳	 گفتار سوم: شرایط فقهی جریان قاعده اضطرار و ویژگی‌های آن
۲۸۳	 الف) ویژگی‌های قاعده
۲۸۳	 ۱. قاعده امتناعی
۲۸۳	 ۲. تعلق اضطرار به فعل ارادی مضطر
۲۸۴	 ب) ویژگی‌های خطر
۲۸۴	 یک) خطر باید مسلم‌الوقوع باشد
۲۸۴	 دو) خطر باید شدید باشد
۲۸۴	 سه) خطر به وسیله خود مضطر ایجاد نشده باشد
۲۸۵	 چهار) مضطر به موجب شرع و قانون مکلف به تحمل ضرر نباشد
۲۸۵	 ج) ویژگی‌های اقدام مضطر
۲۸۵	 یک) انحصار دفع ضرورت در ارتکاب فعل حرام
۲۸۶	 دو) اقدام مضطر باید به قدر حاجت و متناسب با شرایط و اوضاع و احوال اضطراری باشد
۲۸۷	 فصل سوم: عوامل رافعه مسئولیت کیفری
۲۸۷	 مبحث اول: اجبار و اکراه در حقوق موضوعه
۲۸۷	 گفتار اول: مقدمه
۲۹۰	 گفتار دوم: مفهوم اجبار
۲۹۲	 گفتار سوم: اجبار و اکراه در قوانین کیفری ایران
۲۹۷	 الف) شرایط اکراه
۲۹۷	 یک) وجود تهدید

۳۹۸	 (دو) علم، یا ظن، یا احتمال اعمال تهدید از جانب مکره
۳۹۹	 (سه) در اکراه جرم باید معین شود
۳۹۹	 (چهار) تهدید باید غیر قانونی باشد
۳۹۹	 (پنج) مجرد خوف موجب اکراه نیست
۳۰۰	 (شش) تهدید باید به گونه‌ای باشد که اختیار مرتکب را محدود سازد
۳۰۰	 گفتار چهارم: طبقه‌بندی اجبار در ادبیات حقوق کیفری
۳۰۲	 الف) اجبار مادی
۳۰۲	 یک) اجبار مادی با منشأ خارجی
۳۰۳	 ۱. مصداق‌های اجبار مادی خارجی در قوانین کیفری ایران
۳۰۶	 (دو) اجبار مادی با منشأ درونی
۳۰۸	 ب) اجبار معنوی
۳۰۹	 یک) اجبار معنوی با منشأ بیرونی
۳۱۱	 (دو) اجبار معنوی با منشأ درونی
۳۱۲	 گفتار پنجم: اکراه و اجبار حقوق کیفری دیگر کشورها
۳۱۳	 الف) اجبار ناشی از تهدید
۳۱۴	 یک) بخش اول: اجبار
۳۱۴	 (دو) بخش دوم: معیار
۳۱۴	 ب) اجبار ناشی از شرایط
۳۱۶	 مبحث دوم: اکراه در حقوق اسلام
۳۱۶	 گفتار اول: مفهوم اکراه
۳۱۸	 گفتار دوم: انواع اکراه
۳۱۸	 الف) اکراه ملجئ و غیر ملجئ
۳۲۰	 ب) اکراه مادی و معنوی
۳۲۰	 یک) اکراه مادی
۳۲۱	 (دو) اکراه معنوی
۳۲۱	 گفتار سوم: اکراه از منظر آیات و روایات
۳۲۳	 گفتار چهارم: شرایط تحقق اکراه در فقه
۳۲۳	 الف) همراهی اکراه با الزام و تهدید
۳۲۳	 ب) ضرر تحمل تهدید، بیشتر از ضرر جرم ارتكابی باشد
۳۲۴	 ج) موضوع تهدید
۳۲۵	 د) یقین یا ظن به اجرای تهدید
۳۲۵	 هـ) راه‌گزینی برای مکره نباشد
۳۲۵	 و) اکراه‌کننده توان اجرای تهدید را داشته باشد
۳۲۶	 ز) عدم مشروعیت تهدید
۳۲۶	 ح) در اکراه جرم باید معین شود
۳۲۶	 ط) اکراه در جرایم حدی، تعزیری

۳۳۷	گفتار پنجم: اکراه در قتل و اقسام آن
۳۳۷	الف) اکراه به قتل
۳۳۸	ب) اقسام اکراه در قتل
۳۳۸	ج) اکراه به اعتبار موضوع تهدید
۳۳۸	یک) اکراه به کمتر از قتل
۳۳۸	دو) تهدید به قتل مکره
۳۳۹	سه) تهدید به جنایات و صدمات بیش از قتل
۳۳۰	گفتار ششم: انواع اکراه به اعتبار شخصیت مکره و مکره
۳۳۰	الف) اکراه شخص عاقل و بالغ
۳۳۱	ب) اکراه صغیر ممیز
۳۳۱	ج) اکراه صغیر غیر ممیز یا مجنون
۳۳۱	د) اکراه شخص بالغ و وسیله صغیر
۳۳۲	گفتار هفتم: انواع اکراه به اعتبار بزه دیده
۳۳۲	الف) اکراه به وسیله شخص بالغ
۳۳۲	ب) وحدت اکراه‌شونده مجنون به
۳۳۳	ج) وحدت اکراه‌کننده و مقتول
۳۳۴	مبحث سوم: جنون
۳۳۴	گفتار اول: مفهوم جنون و تعریف آن
۳۳۵	گفتار دوم: مصداق‌های جنون
۳۳۵	الف) سایکوز
۳۳۶	ب) اختلال هذیانی
۳۳۶	ج) اسکیزوفرنی حاد
۳۳۷	گفتار سوم: جنون در قوانین جزایی ایران
۳۳۷	الف) جنون در قوانین کیفری قبل از انقلاب اسلامی
۳۳۷	ب) جنون در قوانین کیفری بعد از انقلاب اسلامی
۳۳۹	ج) جنون در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲
۳۴۲	یک) جنون قبل از صدور حکم
۳۴۲	دو) عارض شدن جنون پس از صدور حکم
۳۴۳	گفتار چهارم: جنون در کشورهای دیگر
۳۴۶	مبحث چهارم: جنون در حقوق اسلام
۳۴۶	گفتار اول: مفهوم جنون و عقل در اسلام
۳۴۸	گفتار دوم: تعریف جنون و اقسام آن در حقوق اسلام
۳۴۹	الف) جنون، عته و معتوه
۳۵۱	ب) اقسام جنون در حقوق اسلام
۳۵۱	گفتار سوم: ادله زوال مسئولیت کیفری مجنون
۳۵۲	الف) سنت

۳۵۴	ب) عقل
۳۵۴	ج) اجماع
۳۵۵	گفتار چهارم: اثر جنون در حدود
۳۵۵	الف) کیفر ارتداد
۳۵۶	ب) زنا
۳۵۹	ج) کیفرهای حدی که جنون در آنها به طور مطلق مانع مجازات است
۳۶۰	گفتار پنجم: تعزیر مجنون
۳۶۰	گفتار ششم: قصاص
۳۶۱	گفتار هفتم: عروض جنون پس از صدور حکم
۳۶۴	مبحث پنجم: کودکی در حقوق موضوعه
۳۶۴	گفتار اول: تمییز کودک
۳۶۵	گفتار دوم: کودکی در قوانین موضوعه
۳۶۵	الف) قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴
۳۶۶	ب) قانون تشکیل دادگاه اطفال بزهکار مصوب ۱۳۳۸
۳۶۸	ج) قانون مجازات عمومی صلاح ۱۳۵۲ و اصلاحات آن
۳۷۲	د) قانون تشدید مجازات ربایان اشخاص
۳۷۳	گفتار سوم: حدود مسئولیت کیفری اطفال
۳۷۳	الف) عدم مسئولیت جزایی اطفال
۳۷۳	ب) امکان تعزیر اطفال
۳۷۴	ج) تأدیب اطفال
۳۷۴	گفتار چهارم: اطفال و نوجوانان در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲
۳۷۸	الف) مجازات اطفال و نوجوانان در باب حدود و قصاص
۳۷۸	یک) مجازات دختران در ارتکاب جرایم حدود و قصاص
۳۷۹	دو) مجازات پسران در حدود و قصاص
۳۷۹	۱. پسران بالغ
۳۸۱	۲. پسران بین دوازده تا پانزده سال قمری
۳۸۱	۳. پسران زیر دوازده سال
۳۸۲	ب) مجازات پسران و دختران در جرایم تعزیری
۳۸۲	یک) نوجوانان بین دوازده تا پانزده سال
۳۸۳	دو) نوجوانان بین نه تا دوازده سال
۳۸۴	سه) نوجوانان بالای پانزده سال شمسی
۳۹۰	گفتار پنجم: مطالعه تطبیقی
۳۹۰	الف) کودکان زیر ده سال
۳۹۱	ب) کودکان از ده سال تا کمتر از چهارده سال
۳۹۲	ج) اشخاص میان چهارده تا هجده سال
۳۹۳	مبحث ششم: کودکی و بلوغ در اسلام

۳۹۳	گفتار اول: مفهوم صغر
۳۹۴	الف) مفهوم صغیر
۳۹۴	ب) صغیر از حیث قوه تمییز
۳۹۶	گفتار دوم: اثر صغر در فقه جزایی
۳۹۶	الف) عدم مسئولیت کیفری صغیر
۳۹۹	ب) تأدیب صغیر
۴۰۰	گفتار سوم: مفهوم بلوغ در فقه جزایی
۴۰۰	الف) ماهیت بلوغ (تکوینی یا تشریعی)
۴۰۲	ب) نشانه‌های بلوغ
۴۰۲	یک) معیارهای تکوینی
۴۰۳	۱. اختلاف
۴۰۳	۲. انبیا
۴۰۴	۳. حیض
۴۰۵	دو) معیار تشریعی
۴۰۵	ج) ادله بلوغ
۴۰۵	یک) مسئولیت کیفری در آیات
۴۰۶	دو) مسئولیت کیفری در روایات
۴۱۰	سه) مسئولیت کیفری از نظر فقها
۴۱۰	۱. نظریه مشهور فقهای امامیه
۴۱۰	۲. اقوال مخالف مشهور فقها
۴۱۵	۳. ادله قول انکار سن
۴۱۷	مبحث هفتم: مستی و آثار آن در حقوق کیفری
۴۱۸	گفتار اول: پیشینه استفاده از مسکر
۴۱۹	گفتار دوم: آثار مستی در قوانین کیفری
۴۱۹	الف) مستی و آثار آن در قوانین جزایی قبل از انقلاب اسلامی
۴۲۱	ب) مستی و آثار آن در قوانین جزایی پس از انقلاب اسلامی
۴۲۷	گفتار سوم: مطالعه تطبیقی مسلوب‌الاراده بودن
۴۳۰	مبحث هشتم: مستی در فقه
۴۳۰	گفتار اول: مستی با عذر شرعی
۴۳۰	گفتار دوم: مستی بدون عذر شرعی
۴۳۱	الف) تأثیر نداشتن مستی در رفع مسئولیت قاتل مست
۴۳۱	ب) ادله تأثیر نداشتن مستی در قتل و نقد آن
۴۳۳	ج) تأثیر مستی در رفع مسئولیت کیفری قاتل
۴۳۳	د) ادله تأثیر مستی در رفع قصاص
۴۳۴	ه) تفکیک میان فرض‌ها
۴۳۵	و) ادله تفکیک

۴۳۵		ز) قصاص نکردن و حکم به پرداخت دیه
۴۳۶		ح) اثر مستی در جرایم دیگر
۴۳۷		مبحث نهم: خواب و لواحق آن در حقوق موضوعه
۴۳۸		گفتار اول: مسئولیت کیفری خواب در حقوق موضوعه
۴۴۰		الف) خواب در قوانین جزایی ایران
۴۴۲		ب) دیدگاه‌های حقوقی در رابطه با خواب و بیهوشی
۴۴۳		یک) دیدگاه حقوق دانان در حل تعارض دو ماده ۲۲۵ و ۳۲۳ قانون سابق
۴۴۵		گفتار دوم: مطالعه تطبیقی
۴۴۵		مبحث دهم: خواب از دیدگاه فقهی
۴۴۶		گفتار اول: نوع مسئولیت کیفری شخص خواب در فقه
۴۴۶		فرض اول: عمد در جنایت در حال خواب
۴۴۷		فرض دوم: نقص و مجنی علیه در جنایات نائم
۴۴۷		فرض سوم: عدم عمد در حرکت در خواب و حکم به پرداخت دیه از سوی نائم
۴۴۷		گفتار دوم: آرای آنها در علم
۴۴۸		الف) حکم غیر دال
۴۴۸		دیدگاه نخست: قائلین به ضمانت
۴۵۰		دیدگاه دوم: قائلین به ضمانت قله
۴۵۱		دیدگاه سوم: قول به عدم ضمانت
۴۵۲		ب) حکم دایه
۴۵۲		گفتار سوم: حکم خواب از دیدگاه عامه
۴۵۵		منابع و مآخذ
۴۶۹		نمایه آیات
۴۷۳		نمایه روایات
۴۷۷		نمایه اعلام
۴۸۵		نمایه قوانین